

Plan sukcesji

Plan sukcesji majątkowej jest zagadnieniem jeszcze mało znanym w Polsce. Choć w takich miejscach jak Ameryka czy kraje Europejskie jest znanym i stosowanym zabezpieczeniem, w naszym środowisku dopiero zaczyna funkcjonować. Fakt ten można tłumaczyć szybszym rozwojem gospodarek zachodnich. W naszym kraju dopiero niedawno rozpoczął się kapitalizm i dominacja prywatnych przedsiębiorców. Uczymy się na własnych błędach, często dostrzegając zagrożenia dopiero, kiedy dotknie nas jakieś nieszczęście. Zachodni przedsiębiorcy oraz właściciele majątków kilkadziesiąt lat temu przechodzili etap, który polscy przedsiębiorcy przechodzą dopiero dziś. Jesteśmy w tej komfortowej sytuacji, że mamy możliwość ucząc się na doświadczeniach innych dostrzec, że pozornie poukładana sytuacja majątkowa może w razie śmierci osoby kluczowej okazać się zabójcza również dla jego majątku, firmy jak i rodziny. Plan sukcesji majątkowej jest niczym innym, jak przeanalizowaniem obecnej sytuacji oraz zaplanowaniem losów majątku zgodnie z własną wolą.

Niestety często dzieje się tak, że nieświadomość pewnych zapisów prawnych, które często kłócą się ze sobą, powoduje wiele szkód w razie śmierci właściciela majątku. Aby tego uniknąć, należy głęboko zastanowić się nad swoją obecną sytuacją w kontekście posiadanego majątku. Co stało by się z nim w razie mojej śmierci? Co stało by się z moim majątkiem w razie śmierci mojego współnika w biznesie? Czy mogę bez przeszkód zarządzać majątkiem w razie śmierci współmałżonka? Często wydaje nam się, że nic złego nie będzie miało miejsca, bo przecież prawo reguluje zarówno dziedziczenie jak i przekazywanie majątku firmy. I w tym właśnie miejscu popełniamy podstawowy błąd. Prawo owszem, dokładnie wyznacza losy majątku po śmierci zarówno właściciela firmy jak i osoby kluczowej w rodzinie, jest ono jednak uniwersalne. Nie bierze pod uwagę prywatnej sytuacji, nie odnosi się do naszych sympatii i antypatii ani do marzeń i pozycji w rodzinie i w firmie.

Co w takim razie należy zrobić?

Trzeba poznać wszystkie zagrożenia wynikające z zapisów w umowach, z ustaw, kodeksów i szeroko rozumianego prawa. Na tej podstawie odpowiedzieć sobie na pytania:

- Kto po mnie dziedziczy? Czy jest to osoba pełnoletnia?
- Czy mój majątek można podzielić na wszystkich spadkobierców ustawowych? Może kogoś będzie trzeba spłacić?
- Czy moja rodzina poradzi sobie ze spłatą kredytu?
- Czy moje dzieci z poprzedniego związku nie będą w razie mojej śmierci pokrzywdzone?
- Co stało by się z moją firmą w przypadku przedwczesnej śmierci jednego ze współników?
- Czy spółka może istnieć dalej bez zakłóceń po śmierci współnika?
- Jak na określonych stanowiskach pozostawić odpowiednie osoby?
- Jak zadziałać, aby firma nie stała się współwłasnością wszystkich spadkobierców?
- Czy spadkobiercy współnika mają kwalifikacje do prowadzenia firmy?
- Jak zabezpieczyć MOJE finanse na wypadek śmierci współnika?
- Czy spadkobiercom współnika trzeba będzie wypłacić ekwiwalent? W jakiej wysokości?

Odpowiedzi na te i wiele innych pytań powinniśmy poznać zanim postawi je za nas życie...

Kiedy poznamy już wszystkie zagrożenia, powinniśmy zająć się świadomym zaplanowaniem przyszłości własnej, rodziny oraz firmy. Ostatnim krokiem jest stworzenie takich zabezpieczeń prawnych oraz finansowych, które zapewnią bezpieczeństwo dla rodziny i majątku w razie śmierci osób kluczowych. Może okazać się, że konieczne będą testamenty, darowizny, intercyzy, polisy ubezpieczeniowe, zmiany w umowach spółek, przekształcenia formy prawnej itp. Nasz plan sukcesji majątku będzie gotowy wtedy, gdy połączymy pewne mechanizmy prawne i finansowe tak, aby działały na nasz pożytek i nie wyrządziły szkody żadnej z osób zainteresowanych.

Najważniejsze zagadnienia dotyczące budowania planu sukcesji

- Czym jest Plan Sukcesji i dlaczego warto go mieć.
 - Dziedziczenie w rodzinie i w firmie. Skutki dziedziczenia ustawowego.
 - Plan Sukcesji jako świadome i celowe zarządzanie majątkiem w perspektywie czasu.
 - Jak zbudować **Plan Sukcesji** w firmie, aby brał pod uwagę wszystkie zagadnienia prawne, finansowe i podatkowe.
 - Alternatywne źródła finansowania planów sukcesji.
 - Plan Sukcesji jako narzędzie do: zabezpieczenia praw dzieci z poprzednich związków, zabezpieczenia partnerów w związkach nieformalnych, zmniejszenia podatków od zysków kapitałowych.
-
- Zagrożenia dla firm wynikające z przepisów prawa spadkowego i ich wpływ na relacje rodzinne.
 - Śmierć współnika, a przyszłość finansowa mojej rodziny.
 - Jak dziedziczenie w rodzinie wpływa na dalsze losy firmy ?
 - Dziedziczenie przez nieletnie dzieci jako możliwa przyczyna upadłości firmy.
 - Jak zapewnić płynne przejście majątku między pokoleniami zgodnie z zamierzeniami wszystkich zainteresowanych.
 - Czy wypłata ekwiwalentu rodzinie współnika jest złem koniecznym?
 - Wpływ ustawowej wspólnoty majątkowej na przyszłość firmy.
 - Co wpływa na wysokość długów spadkowych.
-
- Zagrożenia dla firmy spowodowane śmiercią współnika.
 - Świadoma polityka w zakresie zarządzania majątkiem.
 - Uwzględnienie ryzyka śmierci w zarządzaniu majątkiem.
 - Śmierć współnika jako ryzyko gospodarcze.
 - Zabezpieczenie finansowania rozliczeń wzajemnych między współnikami w firmie i spadkobiercami.
-
- Jak wyeliminować problemy wynikające z powszechnie obowiązujących przepisów prawa spadkowego.
 - Jak wyeliminować pułapki wynikające z przepisów Kodeksu Spółek Handlowych w kontekście dziedziczenia.
 - Jak zabezpieczyć firmę na płaszczyźnie prawnej, podatkowej i finansowej.
 - Jak zapewnić ciągłość zarządzania .

Zagrożenia wynikające z braku planu sukcesji

Istnienie każdej organizacji, poczynając od **Działalności Gospodarczej, Spółki Cywilnej** oraz **Spółek Prawa Handlowego** oparte jest o wzajemne zaufanie, umowy oraz uregulowania prawne. Kiedy nasza firma działa bez zarzutu, nie zastanawiamy się na jakie zagrożenia może być narażona. Zazwyczaj dopiero nagłe, nieprzewidziane zdarzenie pokazuje bariery na drodze do dalszego funkcjonowania przedsiębiorstwa. Aby można było te zagrożenia wyeliminować, trzeba je poznać i zatroszczyć się o ich zabezpieczenie, zanim nasza firma stanie na skraju bankructwa.

Działalność gospodarcza:

- Działalność gospodarcza w razie śmierci właściciela ulega likwidacji: brak możliwości dokonywania rozliczeń, zablokowanie kont bankowych, wygaśnięcie pełnomocnictw (ZUS i US), zablokowanie upoważnień, wygaśnięcie koncesji i zezwoleń, wygaśnięcie umów itp.;
- Spadkobiercy ponoszą odpowiedzialność, za zobowiązania których podmiotem był zmarły: ZUS, VAT, podatek, fundusz plac, kredyty, leasing, czynsz;
- Sprzedaż majątku firmy możliwa dopiero po prawomocnym zakończeniu postępowania spadkowego, pod warunkiem, że wszyscy spadkobiercy dojdą do porozumienia;
- Obniżenie dochodów rodziny zmarłego;
- Jeśli w gronie spadkobierców są niepełnoletni, zablokowanie majątku do czasu wyjaśnienia spraw spadkowych (konieczność spisu z inwentarza, który może trwać nawet kilka miesięcy) oraz wymagana zgoda Sadu Rodzinnego na działania przekraczające zwykły zarząd majątkiem.

Spółka Cywilna:

- Spółka Cywilna, w razie śmierci jednego ze współników może ulec likwidacji;
- Spadkobierca ponosi odpowiedzialność za zobowiązania których podmiotem był zmarły;
- Odpowiedzialność spadkobiercy za długi spadkowe;
- W niektórych przypadkach możliwość dziedziczenia udziałów po zmarłym współwłaścicielu (czy osoba która miała by dziedziczyć będzie odpowiednia na to stanowisko?);
- Każda zmiana współwłaściciela powoduje zmianę NIP-u: brak możliwości dokonywania rozliczeń, zablokowanie kont bankowych, zablokowanie upoważnień itp.;
- Jeśli brak odpowiednich zapisów o dziedziczeniu, konieczność spłaty spadkobierców zmarłego współnika;
- Możliwość zawieszenia zdolności kredytowej i płatności do czasu, gdy sprawy udziałów i własności nie zostaną wyjaśnione,
- Obniżenie dochodów rodziny zmarłego;
- Spadkobiercy mają możliwość odsprzedania udziałów w S.C. osobie trzeciej;
- Jeśli w gronie spadkobierców są niepełnoletni, zablokowanie majątku do czasu wyjaśnienia spraw spadkowych (konieczność spisu z inwentarza, która może trwać nawet kilka miesięcy) oraz wymagana zgoda Sadu Rodzinnego na działania przekraczające zwykły zarząd majątkiem;
- Podatek.

Spółka Jawna:

- Dwuosobowa Spółka Jawna, w razie śmierci jednego ze wspólników ulega likwidacji – konieczność powołania likwidatorów;
- Odpowiedzialność majątkiem spółki w pierwszej kolejności;
- Ustawowy brak dziedziczenia udziałów – konieczność spłaty rodziny zmarłego wspólnika;
- Trudność w oszacowaniu wartości udziału kapitałowego i wysokości wypłacanego ekwiwalentu (wartość rynkowa i księgowa firmy);
- W niektórych przypadkach dziedziczenie udziałów po zmarłym współwłaścicielu – współwłasność spadkobierców na udziałach;
- Zawieszenie zdolności kredytowej i płatności do czasu, gdy sprawy udziałów i własności nie zostaną wyjaśnione;
- Obniżenie dochodów rodziny zmarłego;
- Jeśli w gronie spadkobierców są niepełnoletni, zablokowanie majątku do czasu wyjaśnienia spraw spadkowych (konieczność spisu z inwentarza, która może trwać nawet kilka miesięcy) oraz wymagana zgoda Sadu Rodzinnego na działania przekraczające zwykły zarząd majątkiem;
- Podatek.

Spółka Komandytowa:

- Śmierć komandytariusza: dziedziczenie z mocy prawa na zasadach ogólnych;
- Śmierć komplementariusza: udziały nie są dziedziczone, konieczność wypłaty ekwiwalentu;
- W przypadku śmierci jedyne komplementariusza spółka może ulec likwidacji;
- Jeżeli w gronie spadkobierców są osoby niepełnoletnie konieczny jest spis z inwentarza a zarząd majątkiem spółki jest ograniczony przez Sad Rodzinny;
- Malzonek komandytariusza może być „cichym wspólnikiem” i na mocy dziedziczenia ustawowego z automatu staje się wspólnikiem;
- Podatki.

Spółka z Ograniczoną Odpowiedzialnością:

- Udziały w sp. z o.o. są dziedziczone i z mocy prawa przechodzą na spadkobierców (czy rodzina wspólnika jest przygotowana do sprawowania zarządu w firmie?);
- Umowa spółki może ograniczyć dziedziczenie udziałów – powstaje wówczas obowiązek wypłaty ekwiwalentów spadkobiercom, którzy dziedziczyli by je ustawowo;
- Duża trudność z oszacowaniem wysokości ekwiwalentu – zależy od wartości spółki, która jest zmienna w czasie oraz od sposobu wyceny majątku firmy, który jest sporny ze względu na interesy stron;
- Pierwszeństwo zapisów w umowie spółki nad zapisami testamentowymi – samodzielnie stworzone mechanizmy mogą nie zadziałać;
- Umowa spółki może wyłączyć dziedziczenie udziałów (są umarzone albo przechodzą na osobę trzecią) – w takim przypadku ekwiwalent opodatkowany jest jak zwykły dochód, nie zaś podatkiem od spadków i darowizn;
- Najczęściej spotykanym rozwiązaniem w umowie spółki z o.o. jest zapis o umorzeniu udziałów – rodzina płaci podatek progresywny od otrzymanego ekwiwalentu; jeśli spółka miała polisy ubezpieczeniowe na pokrycie ekwiwalentów, jako osoba prawna

płaci podatek od dochodów, jakim jest w tym przypadku wypłata świadczenia ubezpieczeniowego;

- Jeśli w gronie spadkobierców są niepełnoletni, zablokowanie majątku do czasu wyjaśnienia spraw spadkowych (konieczność spisu z inwentarza, która może trwać nawet kilka miesięcy) oraz wymagana zgoda Sądu Rodzinnego na działania przekraczające zwykły zarząd majątkiem.

Spółka Akcyjna:

- Bardzo ograniczona odpowiedzialność zarządu za długi spółki;
- Akcje dziedziczone na zasadach ogólnych;
- Brak możliwości działania w statucie spółki, a co za tym idzie – konieczność zabezpieczenia w testamentach i polisach;
- W niektórych przypadkach śmierć akcjonariusza jest podstawą do umorzenia akcji przez spółkę, co niesie za sobą konieczność wypłaty przez nią ekwiwalentów;
- Ryzyko odziedziczenia akcji przez nieletnie dzieci – decyzje wykraczające poza zwykły zarząd tylko za zgodą sądu rodzinnego;
- Niektóre przywileje zarządu przysługują tylko za życia (prawo głosu lub dywidendy) i nie przechodzą na spadkobierców – ograniczenie swobody działania potencjalnych spadkobierców;
- Bez testamentów i polis nie ma możliwości wskazania konkretnej osoby do dziedziczenia – akcje przechodzą w ręce spadkobierców ustawowych;
- Podatki.

W rodzinie

Nie tylko organizacje gospodarcze narażone są na niekorzystne skutki braku planu sukcesji. Również rodzina może negatywnie odczuć śmierć osoby kluczowej. Szczególne zagrożenie występuje w rodzinach posiadających kredyty hipoteczne, niepełnoletnie dzieci oraz potomstwo z poprzednich związków.

- Dziedziczenie ustawowe: może powodować współwłasność spadkobierców na majątku który jest niepodzielny np. dom, mieszkanie, samochód itp. co powoduje konieczność wzajemnych spłat.
- Testament: powołanie do spadku np. jednej osoby z pominięciem innych dziedziców ustawowych, powoduje konieczność wypłaty zachowków.
- Dziedziczenie przez niepełnoletnie dzieci: jeśli w gronie spadkobierców są niepełnoletni, zablokowanie majątku do czasu wyjaśnienia spraw spadkowych (konieczność spisu z inwentarza, która może trwać nawet kilka miesięcy) oraz wymagana zgoda Sądu Rodzinnego na działania przekraczające zwykły zarząd majątkiem.
- Kredyty: w razie śmierci współkredytobiorcy, bank przelicza jeszcze raz zdolność kredytową.
- Dzieci z poprzednich związków: jeśli są niepełnoletnie, zarząd nad odziedziczonym przez nich majątkiem sprawuje opiekun ustawowy.
- Związki nieformalne: partner w związku nieformalnym nie dziedziczy ustawowo. W razie zapisu testamentowego znajduje się w 3 grupie podatkowej i płaci 20% podatek od spadków.

Korzyści z dobrze wykonanego planu sukcesji

- Podstawową korzyścią z planowania spadkowego, zarówno na płaszczyźnie rodziny, jak i firmy, jest możliwość przeanalizowania aktualnej sytuacji życiowej. Kiedy już znamy odpowiedź na pytanie: co stałoby się z moim majątkiem w razie mojej śmierci / śmierci mojego małżonka / śmierci mojego współnika, mamy możliwość zapobiegania ewentualnym negatywnym skutkom takich sytuacji;
- Zbudowanie dokładnego planu przejścia majątku między pokoleniami, zapewnia uczciwe potraktowanie wszystkich zainteresowanych;
- Eliminacja negatywnych skutków przepisów prawa spadkowego, przepisów Kodeksu Cywilnego, Kodeksu Spółek Handlowych w kontekście przekazywania majątku kolejnym pokoleniom;
- Zabezpieczenie majątku firmy i rodziny łączące rozwiązania prawne, finansowe i podatkowe;
- Zabezpieczenie firmy przed negatywnymi skutkami śmierci współwłaścicieli. Zapewnienie ciągłości zarządzania firmą: obsadzenia na stanowiskach zarządczych właściwych osób, wyeliminowanie niekompetentnych następców;
- Wyeliminowanie „paraliżu proceduralnego” jeśli dziedzicami ustawowymi są niepełnoletni: eliminacja nadzoru Sądu Rodzinnego nad majątkiem po śmierci;
- Obliczenie wysokości ewentualnych długów spadkowych oraz zabezpieczenie ich finansowania tanimi mechanizmami finansowymi;
- Zapewnienie funduszy na sfinansowanie zachowków, ekwiwalentów;
- Zabezpieczenie partnerów w związkach nieformalnych;
- Zmniejszenie i zapewnienie finansowania podatków.